

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

konkur
info

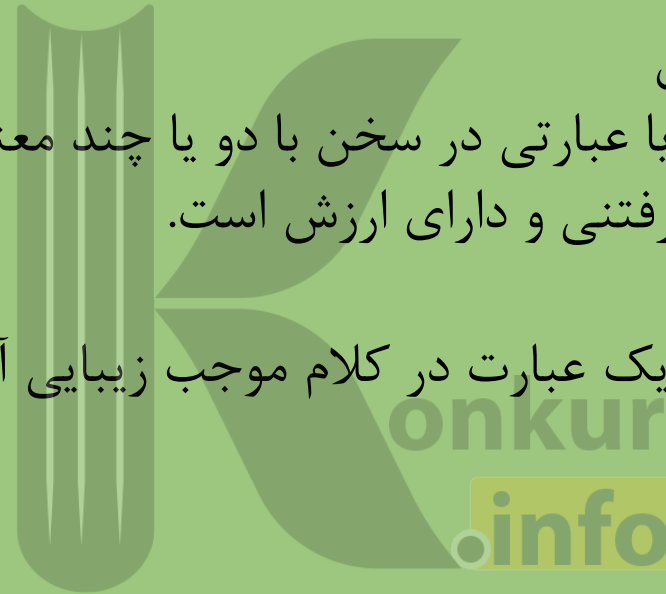
<https://konkur.info>

➤ که گفتت برو دست رستم ببند / نبندد مرا دست، چرخ بلند
در این بیت که از زبان رستم بیان شده، چنین ادعایی وجود دارد که فلک هم نمی تواند دست مرا ببندد؛ یعنی از نظر قدرت و توانایی برای خود صفتی می آورد که بیش از حد معمول است.

➤ اگرچه نقش دیوارم به ظاهر از گران خوابی / اگر رنگ از رخ گل می پرد، بیدار می گردم
در این بیت صائب برای اثبات اینکه خوابش سبک است، ادعا می کند که حتی اگر رنگ از روی گل بپرد، بیدار می شود.

➤ هر شب نمی در این ره، صد بحر آتشین است / دردا که این معما شرح و بیان ندارد
در این بیت حافظ مدعی این است که هر شب نمی برابر با صد دریای آتش است که این ادعا در واقعیت پذیرفتنی نیست، ولی باعث زیبایی شعر شده است.

➤ بیابانی آمدش ناگاه پیش / ز تابیدن مهر پهنانش پیش
در این بیت شاعر بیابانی را وصف می کند که پهنای آن از وسعت تابش اشعه های خورشید بیشتر است.

✓ در لغت یعنی در وهم و گمان افکندن

✓ در اصطلاح علم بدیع، آوردن واژه‌ای یا عبارتی در سخن با دو یا چند معنا که معمولاً بیت یا جمله‌ای که در آن ایهام به کار رفته با تمامی معانی پذیرفتنی و دارای ارزش است.

دریافت هم‌زمان چند معنا از یک واژه یا یک عبارت در کلام موجب زیبایی آفرینی می‌شود، به گونه‌ای که تصویری زیبا در ذهن خواننده یا شنونده می‌آفریند.

❖ نکته:

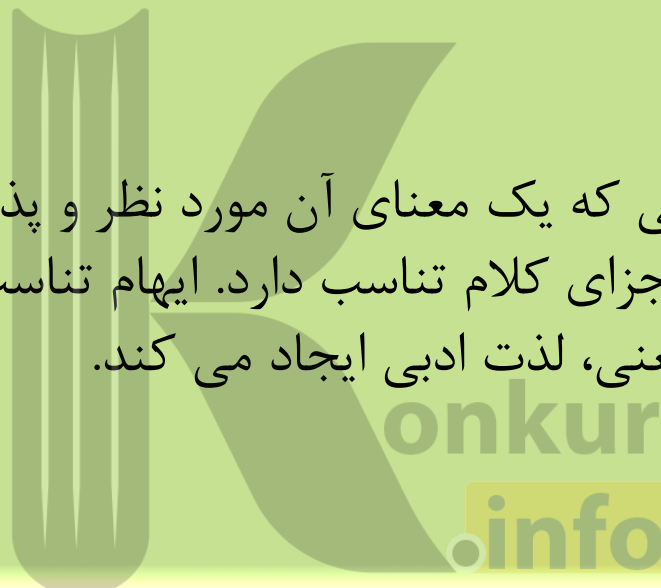
زمانی یک واژه یا عبارت ایهام خواهد داشت که هر دو معنای آن با توجه به بیت یا جمله قابل پذیرفتن باشد، بنابراین صرف چند معنا داشتن واژه‌ای سبب ایجاد ایهام نخواهد شد.

➤ ای دمت عیسی، دم از دوری مزن / من غلام آنکه دوراندیش نیست
در این بیت واژه « دوراندیش » دارای دو معنا است، یکی به معنای «عاقبت‌نگر» و دیگر به معنای «کسی که به دوری و جدایی می‌اندیشد».

➤ نرگس مست نوازشگر مردم‌دارش / خون عاشق به قدح گر بخورد نوشش باد
واژه « مردم‌دار » در این بیت به دلیل قرار گرفتن در کنار واژه نرگس باعث ابهام شده. یکی به معنای «کسی که با مردم خوش‌رفتار است» و معنای دیگر یعنی «مردمک چشم».

➤ دی می‌شد و گفتم صنما عهد به جای آر / گفتا غلطی خواجه در این عهد وفا نیست
«عهد» در مصرع دوم ابهام دارد؛ یکی به معنای «پیمان» دیگری «روزگار».

□ آوردن واژه‌ای است با دو معنی که یک معنای آن مورد نظر و پذیرفتنی است و معنای دیگر که مورد نظر نیست با بعضی از اجزای کلام تناسب دارد. ایهام تناسب با درگیر ساختن ذهن خواننده بر سر انتخاب یک معنی، لذت ادبی ایجاد می‌کند.

- مدام مست می‌دارد نسیم جعد گیسویت / خرابم می‌کند هر دم فریب چشم جادویت
واژه «مدام» در این بیت به معنای «پیوسته و همیشه» است. وجود واژه «مست» باعث می‌شود معنای «شراب» نیز از آن برداشت شود.
- ای صاحب کرامت، شکرانه سلامت / روزی تفقدی کن درویش بی‌نوا را
واژه «روزی» در اینجا به معنای «یک روز» است اما در رابطه با واژه‌های درویش و بی‌نوا می‌توان معنای «رزق و روزی» را از آن برداشت کرد.

❖ نکته

تفاوت ایهام با ایهام تناسب در این است که در ایهام هر دو معنا کاربرد دارند و مورد پذیرش هستند، ولی در ایهام تناسب تنها یک معنا کاربرد دارد و مورد پذیرش است و معنای دیگر در رابطه با واژه و واژه‌های دیگر که مراعات‌النظیر می‌سازد به ذهن می‌رسد و این معنا مورد نظر نیست.

در بیت‌های زیر اغراق را مشخص کنید و توضیح مختصری در رابطه با آن بنویسید.

- (۱) شود کوه آهن چو دریای آب / اگر بشنود نام افراسیاب
- (۲) خروش سواران و اسبان ز دشت / ز بهرام و کیوان همی برگذشت
- (۳) به زیورها بیارایند وقتی خوب رویان را / تو سیمین تن چنان خوبی که زیورها بیارایی
- (۴) مشنوا ای دوست که غیر از تو مرا یاری هست / یا شب و روز به جز فکر توأم کاری هست
- (۵) گوشم شنید قصه ایمان و مست شد / کو قسم چشم؟ صورت ایمانم آرزوست

(۱) در بیت اول آب شدن کوه آهن بر اثر شنیدن نام افراسیاب امری دور از عقل است ولی باعث زیبایی سخن شده.

(۲) در بیت دوم امکان ندارد که خروش و فریاد (هرچند هم که بلند باشد) از سیاره‌های آسمان بالاتر برود.

(۳) در بیت سوم شاعر محبوب خود را آنچنان زیبا می‌داند که باعث زیبایی زیورآلات می‌شود. (به جای اینکه زیورآلات باعث زیبایی محبوب شوند.)

(۴) اینکه شاعر شب و روز به فکر دوست است، کاری غیرممکن است.

(۵) شاعر بیان داشته که با شنیدن به حالت مستی رسیده و این امر امکان پذیر نیست.

در بیت‌های زیر ایهام و ایهام تناسب را مشخص کنید و معنای مختلف آن را بنویسید.

(۱) ماهم این هفته برون رفت و به چشمم سالی است / حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالی است

(۲) چشم چپ خویشتن برآرم / تا روی نبیندت به جز راست

(۳) کیست حافظ تا ننوشد باده بی آواز رود / عاشق مسکین چرا چندین تحمل بایش

(۴) هر کو نکاشت مهر و ز خوبی گلی نچید / در رهگذار باد نگهبان لاله کرد

(۵) زهره سازی خوش نمی سازد مگر عودش بسوخت / کس ندارد ذوق مستی می‌گساران را چه شد؟

(۶) حسن را از چشم بد شرم و حیا دارد نگاه / شمع را فانوس از باد صبا دارد نگاه

(۷) مردان تو دل به مهر گردون ننه‌ند / لب بر لب این کاسه پر خون ننه‌ند

(۸) پروانه راحت بده ای شمع که امشب / از آتش دل پیش تو چون موم بسوزم

(۹) فغان کاین لولیان شوخ شیرین کار شهر آشوب / چنان بردند صبر از دل که ترکان یغما را

(۱۰) به چه کار آیدت ز گل طبقی / از گلستان من ببر ورقی

۱) در این بیت «ماه» ایهام تناسب دارد، زیرا ماه در اینجا استعاره از معشوق است ولی در رابطه با واژه‌های هفته و سال مراعات‌النظیر ایجاد می‌کند و به معنای یک ماه از دوازده ماه سال است.

۲) در این بیت دو واژه «چپ» و «راست» ایهام دارند. چپ: سمت چپ، کج بین / راست: سمت راست، درست

۳) در این بیت «رود» ایهام دارد، یکی به معنای رودخانه و دیگری به معنای وسیله موسیقی

۴) در این بین واژه «لاله» ایهام دارد: گل لاله / نوعی چراغ

۵) «عود» ایهام تناسب دارد: در اینجا به معنای نوعی ساز است ولی در رابطه با «بسوخت» معنای جدید می‌گیرد (نوعی چوب خوش بو که آن را می‌سوزانند)

۶) «نگاه» ایهام تناسب دارد: در اینجا به معنای «محافظت» که قابل پذیرش است و در ارتباط با واژه چشم به معنای «دیده» که در این بیت قابل پذیرش نیست.

۷) «مهر» ایهام تناسب دارد. معنای قابل پذیرفتن در اینجا «لطف و محبت» است و معنای غیرقابل پذیرش که در رابطه با گردون ایجاد می‌شود «خورشید»

۸) «پروانه» ایهام تناسب دارد. معنای مورد نظر در اینجا «اجازه دادن»، معنای دیگر که در اینجا قابل پذیرش نیست و در ارتباط با شمع ایجاد می‌شود «نوعی حشره»

۹) «صبر» ایهام تناسب دارد در اینجا به معنای «آرام و قرار» ولی در رابطه با شیرین تناسب پیدا می‌کند به معنی «نوعی گیاه که تلخ است»

۱۰) در این بیت دو ایهام وجود دارد: «گلستان» در معنای کتاب گلستان، باغ و بوستان و «ورق» در معنای برگه کاغذ، گل

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

konkur
info

<https://konkur.info>